

ARKADAŞLIĞIN ÂDÂBÎ*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smil'lâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Hamden, kesîran, tayyiben, mübâreken fîhi alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Ve's-salâtü ve'sselâmü alâ seyyidinâ ve senedinâ ve üsvetüne'l-haseneti ve tâci ruûsinâ ve tabîb-i kulûbinâ muhammedini'l-mustafâ ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn. Emmâ ba'd.

Fekâle'n-nebiyyü salla'llâhu aleyhi ve sellem:

لَا تُمَارِ أَخَاكَ وَلَا تُمَارِحُهُ وَلَا تَعِدُهُ مَوْعِدَةً
فَتُخْلِفَهُ

(ت. عن ابن عباس)

(Lâ tümâri ehâke, ve lâ tümâzihhu, ve lâ teidhu mev'ideten fetuhlifehû)

Sadaka rasûlü'llah, fîmâ kâl, ev kemâ kâl.

a. Arkadaşınla Münakaşa Etme!

İbn-i Abbas RA... Babası Peygamber Efendimiz'in amcası, sahabe. Oğlu Peygamber Efendimiz'in yeğeni, sahabe. Allah her ikisinin de şefaatine bizleri erdirsin... *Radıya'llâhu anhümâ...*

O genç bir sahabeydi. Rivayet etmiş ki, Peygamber SAS şöyle buyuruyor:¹

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

لَا تُمَارِ أَخَاكَ وَلَا تُمَارِزْهُ وَلَا تَعِدْهُ مَوْعِدَةً
فَتُخْلِفَهُ

(ت. عن ابن عباس)

(*Lâ tümâri ehâke*) “Din kardeşinle münakaşa etme! (*Ve lâ tümâzihhu*) Onunla şaka da yapma! (*Ve lâ teidhu mev'ideten fetuhlifehû*) Ona bir vaadde bulunup da, sonra o vaadinden cayma! Yapamayacağın, yerine getiremeyeceğin bir şeyi de vaad etme!”

Peygamber SAS Efendimiz'in üç tavsiyesi var:

Birisi, “Arkadaşınla münakaşa etme!” diyor. *Mümârât, mira'*; münakaşa demek. Bir kimse bir fikir söylüyor, ötekisi başka bir fikir söylüyor, karşılıklı bir çekişme oluyor. Tarafların kendi fikrinde ısrar etmesi, sonra inatlaşma, sonunda darılma, küsme olabiliyor. İş öyle münakaşaya, çekişmeye, çatışmaya götürmemek lazım!

Hatta bir hadis-i şerifte buyuruyor ki Peygamber Efendimiz;

“—Haklıyken münakaşayı terk edene, cennetin avlusunda bir köşkü ben garanti ediyorum, vaad ediyorum.”

İnsan haklı bile olsa, baktı ki karşı tarafta aşırı bir reaksiyon ve aşırı bir karşı söz var... Haklı kendisi ama devam etse muhabbetler bozulacak, işler sarpa saracak, arkadaşlık zedelene-

---

red, c.I, s.142, no:394; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.642, no:8297; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XVI, s.336, no:16928.

cek; geçiştiriyor. Haklıyken bile fazla işi büyüt-
müyor. Kendisi haklı ama olsun, susuveriyor.
Çünkü Rasûlullah'ın;

“—Cennetin avlusunda bir köşk ben vaad edi-
yorum, garanti ediyorum, tekeffül ediyorum.”
diye vaadi var.

Onun için münakaşa iyi değil. Uzun boylu
münakaşalar, cedeller, çatışmalar, çekişmeler...
O öyle söylüyor, o öyle söylüyor; devam ediyor.

Tabii, hiç konuşmamak mânasına değil. İnsan
arkadaşıyla konuşur. Hiç karşı fikir söylememek
mânasına değil. “Benim bu konudaki kanaatim
şudur, bilgim şudur.” da diyebilir. Ama baktın
ki iş çatışmaya gidiyor, hararetleniyor, o zaman
işi o noktaya getirmemek için bırakırsın. “Ben
bunu böyle duydum, bu böyledir. Ben hadîs-i
şerîfte duydum, falanca kitaptan okudum, şöy-
le diye...” insanın hak sözü söylemeye hakkı
var. Hatta görevi var. Hatta vazifesi var, söy-
leyecek.

Biz namazı kılıyoruz. Namazdan sonra üç defa:

أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمَ
الْكَرِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومَ

وَأَتُوبُ إِلَيْهِ

(*Estağfiru'llah, estağfiru'llah, estağfiru'llâh
el-azîm el-kerîm, ellezî lâ ilâhe illâ hüve'l-
hayyü'l-kayyûme, ve etûbü ileyh.*)

Hadîs-i şerîfte var. Peygamber Efendimiz'in âdetiydi bu, böyle üç defa tevbe ve istiğfar getirirdi. Sahih hadislerde var.

اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ تَبَارَكْتَ

يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

(*Allâhümme ente's-selâmü ve minke's-selâm, tebârekte yâ ze'lcelâli ve'l-ikrâm*)

Peygamber Efendimiz'in selam verince namazdan sonra böyle dediği var.

Salevât-ı şerîfe Kur'ân-ı Kerîm'de var, Allah emrediyor. Ve Peygamber Efendimiz tavsiye ediyor:

“—Ben kendisinin yanında adım geçip anıldığım halde bana salât ü selâm getirmeyen pintidir, cimridir.” diye bildiriyor.

Salât ü selâm getireceğiz. Sözü'nün, adının anıldığı her yerde salât ü selâm getireceğiz.

Âyete'l-kürsi okunması hadîs-i şerîfte var. Peygamber Efendimiz diyor ki;

“—Bir insan namazı kılsa, arkasından bir Âyete'l-kürsî okusa, onunla cennete girmek arasında sadece sağ olması vardır, hayatı vardır. Hayatta olmasa cennete girer.”

O kadar sevaptır. Onun için okuyoruz. Efendimiz tavsiye etti diye okuyoruz.

Âyete'l-kürsî'yi okuyoruz. Ondan sonra; 33 defa *Sübhâna'llah*, 33 defa *El-hamdü lillâh*, 33 defa

Allahu ekber diyoruz. Bunlar hadis-i şerifte var. Sahih hadis kitaplarında Peygamber Efendimiz tavsiye etmiş. Bunların hepsi var.

Şimdi bazı kimseler çıkıyormuş, “Bu bid’at!” diyormuş. Sen daha bid’at ne demek, biliyor musun? Bid’at ne demek?

Bid’at, “sünnete aykırı iş” demek. Dinde Efendimiz’in söylemediği, sonradan ortaya çıkma, ilave, ekleme, çıkarma, bozma...

Bid’at olur mu, Peygamber Efendimiz’in tavsiyesi?

“—Bırakın böyle bid’at şeyleri!”

Bid’at değil! Ben Efendimiz’in hadîs-i şerîflerini okuyorum, büyüklerimiz de okumuşlar, bunlar sevaplı diye bunları yapıyorlar. Bu sünnet. Sen sünnete bid’at dersin kendin tehlikeye giriyorsun.

“—Efendim evet, doğru, hadis kitaplarında bunlar var. Ama bunların böyle topluca yapılması bid’at!”

Hayır, o da bid’at değil.

Namazları topluca niye kılıyoruz? Herkes evinde kılsaydı o zaman? Namazları topluca kılıyoruz. Peygamber Efendimiz’in zamanında topluca oturup halka olup zikir yaparlardı. Bu var, yok değil. Neresinden tutturup da niye muhalif oluyorlar?

Peygamber Efendimiz bunları tavsiye etmiş. Kalkıp gidiyor, biz bir şey demiyoruz. Çünkü sünnettir, bir şey demiyoruz. Farzı kılacak diyoruz. Allah kabul etsin. “Belki bir işi vardır

kardeşimizin.” diyoruz. Biz “gık” demiyoruz. O, bizim oturup da Peygamber Efendimiz’in tavsiyesini tutmamızı bid’at diye kınıyor. Biz onu kınamıyoruz.

Senin bir kere pantolonun bid’at! Sen bid’at istiyorsan; eğildiğin zaman budun çıkıyor meydana, mahrem yerlerin belli oluyor. Sen bu pantolonla nasıl kılıyorsun? Buraya kadar ceketle geliyorsun, kılıyorsun. Eğiliyorsun, arkadaki insan da senin arkanda. Olmaz! Biz niye cübbe giyiyoruz, niye pardösü giyiyoruz? Niye entari giyiyor bazı arkadaşlar? Sen asıl zararlı olan şeyleri terk et. Efendimiz’in hadîs-i şerîfide yazılmış olan şeyleri sen ne diye engellemeye çalışıyorsun?

Bir insan Sübhanallah derse fena mı olur? El-hamdü lillâh derse fena mı olur?

Allah razı olsun Osmanlılar’dan... Mekânları cennet olsun... Allah cennette bizi onlarla kavuştursun...

Osmanlı kim?

Osmanlı terk-i diyar etmiş, Allah’ın dinini kâfir diyarlarında yaymak için gelmiş, canını malını feda etmiş insanlar. Osmanlı’ya onlar kurban olsun! Osmanlı olsaydı şimdi müslümanların hâli böyle mi olurdu?

Düşmanlar önce Osmanlı’yı yendiler de ondan sonra biz bu hâle, işçi durumuna düştük. Daha önce efendiydik, patranduk. Üç kıtada biz vardık. Ondan sonra işçi durumuna düştük.

Osmanlı’nın düşmanı İngiliz... Osmanlı’nın

düşmanı Amerika... Osmanlı'nın düşmanı yahudi... Osmanlı'nın düşmanı hıristiyan... Sen ne düşman oluyorsun? Sen Osmanlı'nın oğlusun, torunusun. Torun dedesine düşman olur mu?

Bari insaf etsin de, torunu dedesini korusun! Bu kadar düşmanı var... Cümle cihan halkı, yedi düvel Osmanlı'nın üstüne saldırmış...

Sırf Çanakkale savaşında, bir rivayete göre – Tabii normal sayıları bilen yok. Sayısız gelmiş, sayısız gitmiş... Zavallılar, mübarekler, bahtiyarlar— 250 bin Osmanlı münevveri şehid olmuş. Üniversiteli, tahsilli, görgülü, bilgili insanlar; sapır sapır doğranmış orada. Düşmanı geçirmeyeceğiz dâr-ı hilâfete diye. Marmara'yı geçirmeyeceğiz, İstanbul'u düşürmeyeceğiz diye. Gelibolu'dan bu tarafa geçirtmemek için ne mücadele vermişler.

200 bin veya 500 bin kişi gitmiş. Ama sıradan insan değil. Yetişkin insan gitmiş.

Ondan sonra biz zayıf düşmüştük. Kırılmışız. Kanımız boşalmış orada, şarıl şarıl akmış. Balkanlar'da akmış. Mısır'a Fransızlar saldırdı, onlara karşı koruyalım diye; Bağdat'a İngilizler saldırdı, onlara karşı koruyalım diye; Romanya'da, Galiçya'da çarpışmışız, Trablusgarp'ta çarpışmışız. Yunanlılar isyan etmiş, oradaki ırkdaşlarımızı kesmişler. Bulgarlar isyan etmiş, oradaki kardeşlerimizi, dindaşlarımızı kesmişler. Sırlar isyan etmiş, oradaki kardeşlerimizi bayram namazı kılarken doğramışlar, Drina Köprüsü'nden nehre atmışlar.

Yedi düvel saldırmış, zulmetmiş. Allah biliyor, görüyor. Bari torunu olarak dedeni sen koru. Ne

kadar acayip!

Araplar'da Osmanlı demek centilmen demek. Araplar birisine, "Sen Osmanlı mısınız?" dedikleri zaman, ötekisi; "Yok, iltifat ediyorsun, estağfirullah, teşekkür ederim." diyor. Osmanlı demek Arapça'da "centilmen" demek. Çünkü tahsil görmüş, terbiye görmüş, sükut etmesini bilen, konuştuğu zaman konuşmasını bilen, bir şey söylediği zaman sözünün senedini gösteren insan.

Osmanlı alimlerinin kitapları bugün hâlâ Arap âleminde basılıyor, okunuyor. Osmanlı Arapça kitap yazmış, okunuyor. Kaynak kitap, tefsir yazmışlar, okunuyor. Tarih yazmışlar, okunuyor. Terâcim-i ahvâl yazmışlar, okunuyor. Osmanlı'ya kurban olsunlar!

Kâtip Çelebi'nin yazdığı *Keşfü'z-zünûn* kitabı bugün tüm dünya kütüphanelerinde vardır. Araplar'ın hepsinin kütüphanesinde vardır. Avrupa'da, Amerika'da, her yerde vardır. Arapça bir eserdir. Kocaman, muazzam bir eser. İşte Osmanlı yazmış. Çağının çok ötesinde eserler vermiş. Mimarî güzellikte eserler vermiş çokça...

İnsanları kavgasız, gürültüsüz yönetmişler. Osmanlı'nın çekildiği yerde kavga hâlen kesilmiyor. Osmanlı yönetmiş. Sömürmemiş, hizmet götürmüştü. Kendisi ölmüş, korumuştü, onlara rahat ettirmiş. Osmanlı'nın çekildiği yere emperyalizm gelmiş. Birbirleri ile mücadele hâlâ bitmemiş. İşte Filistin, işte Mısır, işte Irak, işte başka İslâm ülkeleri... İşte Afrika, işte

Tunus, Cezayir, Fas, Çad, vesaire... İşte Sudan. Bizimkiler Sudan'a, Güney Afrika'ya eleman göndermiş. Komor adalarından gelmişler, Osmanlı'nın padişahlarına bey'at etmişler. Osmanlı, bizim Gümüşhanevî Tekkesi'nden oraya müşid göndermiş. Komor adalarında, Afrika'nın doğusundaki adalarda hâlâ Abdülhamit Han adına hutbe okuyorlarmış.

Osmanlı'dan ne istiyorsun? Yedi düvelle çarpıştı, bir de siz mi? Bilmediğiniz halde...

Osmanlı'nın nesini beğenmiyorsunuz? Dua etti diye mi beğenmiyorsunuz? Bu duaları, hadîs-i şerîf kitaplarından hepsini çıkartıp gösterebilirim. *Riyâzü's-sâlihîn* diye Diyanet'in bastığı ve her kütüphanede nüshası olan, bütün Arap'ın, Acem'in herkesin beğendiği büyük hadis aliminin kitabı. Açın, orada bütün bu tesbihat ve zikirler var. Hepsi var, eksiksiz. Fazlası var, eksigi yok. Dedelerimizden Allah razı olsun ki bize onları öğretmişler. Biz onlardan öğrendiğimiz için yapıyoruz. Ama kaynağını onlar biliyorlardı.

Şimdi çıkmışlar, olmadık söz söylüyorlar. Bu kıldığımız sünnetlerin hepsi var. Bu çektiğimiz tesbihlerin hepsi var. Sabah namazından sonra aşır okutuyorsun. Bizim Arap kardeşler Âmene'r-rasûlü'yü okuyor.

Sabah namazından sonra Hüvallahü'llezî'yi okumak; üç defa Eüzü bi'llâhi's-semî'l-alîmi mine's-şeytâni'r-racîm dedikten sonra, Bismillâhirrahmânirrahîm diye üç defa okuduktan sonra Hüvallahüllezî'nin âyetlerini

okuma, hadîs-i şerîfte tavsiye edildiği için onun okuyoruz. Çünkü hadîs-i şerîfte onun yeri o. “Sabah namazından sonra, kim bunu okursa bütün gün ona şu kadar melek tevbe eder, istiğfar eder.” diye bildirildiği için okuyoruz. “Âmene’r-rasûlü’yü yatmadan evvel okuyun.” diye Peygamber Efendimiz tavsiye ettiğinden yatsıdan sonra onun için okuyoruz. Bizim her yaptığımız bir hadîs-i şerîfe dayanıyor, Efendimiz’in tavsiyesine dayanıyor. Hepsinin kaynağını gösterebiliriz. Buradaki kitaplardan kaynağını çıkartıp gösterebilirim.

Kendisi sünnet-i seniyyeye uymaz, sakalı sünnete uygun değil, kıyafeti sünnete uygun değil; “Mazur görüyoruz.” diyor. Devir değişmiş. Biz ona bir şey demiyoruz, o bizim sünnet olan uygulamamıza bir şey diyor.

Bizim kusurumuz da şu: Biz bu hadîs-i şerîfleri bileceğiz. Hemde Arapçasıyla, aslıyla, kaynağıyla bileceğiz. Bak bizim bu okuduğumuz kitap, büyük hadis alimi İmam Buhârî’nin kitabı. Bu hadîs-i şerîfleri o seçmiş. O hadis alimi hepsinin nereden geldiğini bilir, hangisi kuvvetli, söyler. Kuvvetli, sağlam hadîs-i şerîfler. Diyeceğiz ki; “Kardeşim bak, falanca hadîs-i şerîfte, filanca kitapta bu böyle yazılıyor. Şöyle şöyle olmuş.” diyeceğiz. Tabii bunun daha iyisi; o konudaki bütün kavilleri, bütün fikirleri bilip hepsini özetleyip öyle konuşmak.

Meselâ, Mehmed Emin Er Hoca var. Benim çok hoşuma gider. Türkiye’de hoca. Bizim dergide de zaman zaman röportajlar yapılıyor. Ona soruluyor mesela, deniliyor ki;

“–Falanca mesele hakkında ne dersin?”

Sakin sakın, tatlı tatlı diyor ki;

“–Bu konuda dokuz fikir vardır. Şîîler bu konuda şöyle demişlerdir; ama şu bakımdan hatalıdır. Falancalar şöyle demişlerdir. Ötekisi o hadîs-i şerîfin şurasını şöyle yorumlamıştır...”

Dokuz kavil sıralıyor. Ne güzel alim! Bu iş böyledir.

Hacda buluştuk. Hacdan sonra Türkiye’de görüştük. Diyor ki;

“–Hacdan sonra Mısır’a uğradım. Mısırlı alimlerden bir şey anlamadım.”

“–Niye hocam?” dedim.

“–Bir mesele soruyorum; ‘Bu böyledir!’ diyor atıyor. ‘Pekiye, delilin ne?’ diyorum.”

Kendisi fıkıh alimi ya, delil istiyor.

“–Âyet mi, hadis mi? Neye dayanarak bunu söylüyorsun?” diyorum.

“–İşte bu böyledir.” diyor.

Hiç kafaları delilli düşünmeye, konuşmaya alışmamış.”

“–Olur mu böyle.”

Bizim büyüklerimiz ‘olur’u kendi keyfine bırakmamış. Bizim alimlerimizin, büyüklerimizin kitaplarını okuduğun zaman; incelemiş, takvâya en uygun olanını söylemiş. Yani onların bilmediği her şeyi biliyor.

İmam Zemaşerî, Medine-i Münevvere’de Araplar’a demiş ki:

“—Toplanın, size babalarınızın dilini öğreteyim!”

Meydan okuyor.

“—Toplanın da size Arapça’yı öğreteyim!” Onlar böyle alimdi.

İmam Buhârî, milyondan fazla hadis ezberinde; hepsi tıklar tıklar, mâlum bildiği şeyler. Kim çıkabilir karşısına? “Gık” diyemez! “İmam Buhârî şöyle demiş.” deyince akan sular duruyor. İşte büyük alim!

Bizim alimlerimiz böyle. Semerkant’ta, Buha-ra’da, Orta Asya’da yetişmiş; mezhep imam-larımız Kûfe’de, Abbasîler’in [şehirlerinde...] Hepsi büyük alim, hepsi muazzam alimler. Biz onların talebeleriyiz, okuyoruz. Büyüklerimiz okumuşlar. Biz de onlardan gördüğümüz gibi, onlar bizi terbiye etmişler, böyle yaşıyoruz.

Şimdi bu terbiyeyi görmemiş başka insanlarla karşılaşınca aramızdaki fark ortaya çıkıyor. Bu farkı, “Ötekiler bunları görmemişler.” diye biz hoş görüyoruz. Onlar bizi hoş görmüyorlar. Ya sen şöyle biraz kenarda dur. Biz senden daha ileriyiz. Bu konuda senin bilmediğin çok şeyleri biliyoruz, uyguluyoruz biz. Durum bu.

Bazıları da şuradan kaynaklanıyor: Bazıları Veh-hâbî, Selefî mezhebine mensup. İbn Teymiyye’ye dayanarak bazıları bu gibi şeyleri çok şid-detini tenkit etmiş. “Tesbih kullanmayacaksın. Türbeleri ziyaret etmeyeceksin. Türbe yapmayacaksın. Şöyle yapmayacaksın, böyle yapmayacaksın...” Ama onların da sözlerinin doğru olmadığını gösteren, onların karşısında konuşan

büyük alimler var. Ama onlar onu devlet politikası hâline getirmişler. Devletin politikası resmen öyle.

Sen eline tesbih aldın mı sana homurdanıyor. Sana ne? Ben bundan Sübhanallah diyorum. 33 tane Sübhanallah burada sayılı; ben kafamı 33 tane ile meşgul etmiyorum. Sübhanallah, Sübhanallah derken Allah'ın sübhanlığını düşünmekle meşgul oluyorum, sayıyla meşgul etmiyorum. Buraya gelince bu bitecek işte, daha ne istiyorsun? İbadete kendimi daha iyi veriyorum, daha iyi değil mi? 33 tane oluyor, 34 tane olmuyor.

“—Parmaklarınla çek!” diyor.

“—Ya şaşırırsam?” Tesbihle çekiyorum.

Hasan-ı Basrî Hazretlerine demişler ki;

“—Tesbihi bırak!”

“—Vallâhi bırakmam!” demiş. Hasan-ı Basrî, tâbîinden.

“—Bırakmam, ibadetime yardımcı oluyor.”

Biz o büyüklerin yolunda gidiyoruz. Bizi tenkit eden, bari bir şey bilse de tenkit etse! Kuru kuruya...

Kâbe-i Müşerrefe'yi dolaşıyoruz, tavaf ediyoruz. Kâbe sevilmez mi ya, taşına kurban olayım! Kâbe-i Müşerrefe bu. Böyle yutacağımız geliyor. Yutabilsek yutarız. Kâbe bu. Kâbe-i Müşerrefe bu. Sevgimizden yapıyoruz. Oraya zibidi oğlanları, onların izci, genç, tıfıl çocukları gitmişler. Bana diyor ki;

“—Ya hac, Allah yukarıda!” diyor. —“Cahil, sussana sen!” dedim.

Allah’a mekân izafe edilir mi? Bilmiyor! “—Allah yukarıda, aşağıda” diyebilir misin?

“—Güney Amerika’da yukarıda..” dediğin Kuzey Amerika’da terstir, aşağıdadır. Senin hiç coğrafya bilgin yok mu ya? Allah’a “yukarıda, aşağıda...” denir mi?

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ

(الحديد:٤)

(*Ve hüve meaküm, eyne mâ küntüm*) buyurmuş. “Nerede olursak olalım, Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi görüyor, bizimle beraber.” (Hadîd, 57/4) diyor, âyet-i kerîme. Haberin yok mu?

Biz taşın taş olduğunu biliyoruz; ama Kâbe’nin taşı bu. Zemzemin su olduğunu biliyoruz; ama zemzem suyu olduğu için seviyoruz. Kâbe’nin taş olduğunu biliyoruz; ama Kâbe’yi de seviyoruz.

Rükn-i Yemânî’ye gittik; öptük, yanağımızı koyduk. Bir gün önce hadîs-i şerîfte okumuştuk. Hadisi uygulayalım diye yaptık.

Hemen bir tanesi şahin gibi, hani kuşun, tavuğun üstüne böyle şahinin saldırdığı, süzüldüğü, geldiği gibi geldi:

“—Bid’at haci! Hacı bid’at, bid’at bu!” diyor.

Bizim arkadaş da çok sevimli böyle, beyaz sakallı, tonton, tatlı bir arkadaş var.

(*Leyse bi-bid’a, hâzihi’s-sünneh*) “Bid’at değil,

bu sünnettir.” dedi. Efendimiz böyle yapmış, bu böyle diyor:

“—Lâ, lâ, lâ, lâ, lâ...” Kaç tane hayır”ı birden sıralıyor.

Dedi ki:

“—Ne lâ deyip duruyorsun? 80 tane desen, 80 bin tane desen senin dediğin değil. Sizin saydığınız falanca alim var ya, o alimin falanca kitabı var ya, onun şu sayfasında Peygamber Efendimiz’in Rûkn-i Yemânî’ye geldiği, ona yanağını koyduğu, öptüğü yazılı! Efendimiz’in yaptığı şeyi tarihten kazıyamazsın ki! Ne diye bilmediğin şeye karışıyorsun?”

Oraya üç tane beş tane cahil nöbetçi oturtmuşlar; “Burada yapma!” diye alime müdahale ediyor. Sen bu kadar bilmiyorsan sus bari. “Peki, geç arslanım.” de. Arslan geldiği zaman “Geç arslanım.” de. Tilki geldiği zaman geçirtme. Ama arslan geldiği zaman da “Geç arslanım.” de, ses çıkarma.

Durumları böyle. Biz hoş görüyoruz, sabrediyoruz.

Bir tanesi gelmiş bana, Safa tepesinde:

“—İmâm-ı Âzâm hiçbir şey!” diyor.

Yahu senin olduğun yer şu anda Mekke-i Mükerreme. Gıybet haram değil mi? Sen İmâm-ı Âzâm’ı ölçecek adam mısın? Anlayabilecek adam mısın?

İmâm-ı Âzâm’a düşmanlık besliyor. Sen İmâm-ı Âzâm’a niye düşmanlık besliyorsun? Öyle şey mi olur?

Yani geri kafalı! Tabii bu zihniyetle öğretilmiş insanlar; biz burada tesbih çekiyoruz, kızıyor bize; sünnet kılıyoruz, kızıyor bize; dua ediyoruz, kızıyor bize. Kızma sultanım! Kızma kurbanın olayım, kızma işte. Bu, Efendimiz'in yolu. Niye kızılıyorsun?

Kızacak bir şey de yok. Kızacaksan git, başka şeylere kız. Karısının saçını açık, kızının saçını açık, arabasında görüyoruz; ona kız. Pantolon giyiyorsun; İslâmî kıyafet değil. Mahrem yerlerin belli oluyor. Hem senin namazın bozulur hem arkadakinin namazı bozulur, aklına başka bir şey geldiği zaman. Ona kız. Mecbur oluyorsun, tıraş oluyorsun. Allah ya affeder, ya affetmez, onu bilmiyoruz. Niye ben sakal bırakamadım, ona kız. Meselâ, kızacaksan kızacak bir sürü şey var. Bizim sünnet olan dualarımızı tenkit etmeye gelinceye kadar neler var...

Tenkit edemez zaten. Efendimiz'in yap dediği şeyi kimse tenkit edemez. Efendimiz yapmış. Ben rûz-i mahşerde, Rabbü'l-âlemin:

“—Niye bunu böyle yaptın?” dediği zaman;

“—Yâ Rabbi, Efendimiz SAS'e uy diye emrettiğinden, kitaplarda da onun öyle yaptığını okuduğumdan, ondan yaptım.” diyeceğim.

Sen niye yapmıyorsun?

“—*Lâ ilâhe illa'llah* demek, sevap mı?” “—Sevap...”

“—Elli tane dersin mi daha sevap, yüz tane dersin mi daha sevap?”

“—Yüz tanesi çok olduğundan, daha çok sevap.”

Ne diye *Lâ ilâhe illa'llah* diyen, *Sübhana'llah* diyen, *Allàhu ekber* diyen insanı engellemeye çalışıyorsun? Hem de kitaplara yazılmış olan ibadetleri...

Sonra bu işi alimlerimiz incelemişler. Meselâ, *Tesbih namazı*; Efendimiz tavsiye etmiş. Tesbih namazı kılınır. Biz de burada Ramazan'da kıldık. Tesbih namazı kılınır. Bazıları diyor ki:

“—Tek tek kılınır.”

Tek tek kılınır ama, bu kardeşim tesbih namazını tek kılamıyor. Onun için alimlerimiz meseleyi incelemişler, demişler ki; “Herkes ayrı kılayım dese, bu kılamayacak. Onun için cemaatle kılmak câizdir, öğrenmeye vesiledir.” diye fetva vermişler. Meseleyi incelemişler, uygun görmüşler.

Tamam, böyle yapsan daha iyi olur. Biz de ona uyuyoruz. Yoksa ben kendim tek başıma, *Tesbih namazı*'nı kenarda kılarım. Ama ben *Tesbih namazı* kıldırıldıkça, cemaatim de; “Biz Es'ad Hoca'nın arkasında *Tesbih namazı* kılılmıştı, şöyle kılınıyor.” diye öğrenmiş oluyor. Hem öğrenmiş oluyor hem de Efendimiz'in bir sünnetini yapmış oluyor.

“—Efendimiz cemaatle kıldırılmamış.”

Efendimiz kıldırılmamış; ama biz şimdi öğrensin diye kıldırıyoruz. Ulelâmımız, “Mahzuru yoktur.” dediği için kıldırıyoruz.

Şimdi bunlar bid'at diyorlar. Kendileri tesbihleri çekerler, ayrı ayrı çekerler. Çekmez değil. Senin ayrı ayrı çektiğini biz topluca söylüyoruz.

Hoş göreceğiz. Yumuşak yumuşak, güler yüzle, tatlı tatlı... Ne yapalım artık, sonuç olarak kardeşimiz. Peygamber Efendimiz bak, ne buyuruyor:

(*Ve lâ tümâri ehâke*) “Kardeşinle fazla münakaşa etme!”

Biz haklıyız ama... Çok uzatma! Kardeşim iki rekât kılacağına dört kılsan daha sevap. Kimisi iki rekâta bir selam veriyor. Kimisi iki rekât kılıyor, fazla kılmıyor. Halbuki Peygamber Efendimiz’in dört rekât kıldığına dair rivayetler var. Kılabilir. Ama o kendi mezhebinin yolunu tutuyor. Biz ona bir şey demiyoruz, hoş görüyoruz. “Hadîs-i şerîfte yeri vardır.” diyeceğiz. İşi de fazla tatsız noktaya, dargınlığa götürmeyeceğiz.

Ben Peygamber Efendimiz’in türbesinin karşısına gittim. Canım gelip gidiyor. Önemli bir makam. Elimi kaldırdım, türbenin mübarek parmaklık duvarlarına döndüm, dua ediyorum. Oradaki genç geldi:

“—Bu tarafa dua edilmez!” diyor.

“—Ne olacak?” dedim.

“—Şu tarafa [kıbleye] doğru edeceksin.”

“—Fesübhanallah! Ben seninle Resûlullah’ın huzurunda münakaşa edecek değilim. Sana ne benim duamdan ya?”

Alimlerimiz bunu incelemiş;

“—Bir insan Rasûlullah Efendimiz’in türbesini ziyaret ettiği zaman, türbeye mi dönmeli, Kâbe’ye mi dönmeli?”

“–Türbeye dönmeli! Rasûlüllah Efendimiz, hayatta gibi, farkı yok ki...” demişler.

Ben onu biliyorum. O meseleyi bilmeyen bir insan değilim. Sonra ben duayı Allah’a yapıyorum, Rasûlüllah’a yapmıyorum ki. Adam onun farkında değil.

Hiç cevap vermedim. O huzurda onunla konuşur muyum? Bana diyor ki:

(*Allàhu yehdîke*) “Allah seni ıslah etsin!” diyor.

Bana kızdı, laf anlamıyorum diye. “Allah ıslah etsin seni. Allah sana hidayet versin!” diyor.

“–Sana da yehdîke.” dedim, içimden.

Kur’an okuyoruz. Bunları bilin, başınıza gelir. Yeri gelmişken anlatıyorum. Kur’an okuyorum, namaz vaktini bekliyorum, Mescid-i Saadet’te... Secde âyeti geldi. Kapattım Kur’ân-ı Kerîm’i, ayağa kalktım, secde yaptım; tekrar ayağa kalktım, sonra oturdum. Yanımdaki yaşlı bir Arap:

“–Ne lüzum var ayağa kalkmaya?” dedi.

Bizim Büyük İslâm İlmihâli’nde yazıyor; “Ayağa kalkacaksın, öyle secdeye varacaksın. Müstehab.” diyor. Yani sünnet, uygun olan şekil bu.

Onlar ne yapıyorlar? Kur’ân-ı Kerîm’i okurken Kur’ân-ı Kerîm’i alıyor, toparlıyor, koltuğunun altına alıyor, oturduğu yerden hiç ayağa kalkmadan secde yapıyor.

Bizim büyüklerimiz bize; “Kalk da öyle yap!” demişler.

O beni tenkit ediyor. Tebessüm ettim. Baktım, çok yaşlı bir adam. “*Sübhàna’llah!*” dedi bana. Böyle şaşkınlık, hayretle, tenkitvâri bir “*Sübhàna’llah!*” çekti. “Secde etmek için ne lüzumu var ayağa kalkmaya? Oturduğun yerden yaparsın, olur biter.” dedi.

Ben şöyle tebessüm ettim. Hazırım, münakaşa etmek istemiyorum. Kur’an okuyorum. İşin doğrusu tartışmak istemedim. Sonra o biraz işin farkına vardı, “Nerelisin?” diye sordu. “Türkiye’denim.” dedim. O zaman pek ses çıkartmadı. Yine olgun bir insanmış.

Kimisi de köpürüyor, gürültü patırtı... Neredeyse yaka paça kavga edecek. (*Lâ tümâri ehâke*) O da müslüman kardeşin. Allah ıslah etsin. Münakaşa etmeyeceksin. İş fazla uzatmaya lüzum yok.

Bir; kardeşinle münakaşa etme. Neden? Muhabbetler bozulur, kavgalar çıkar, çatışma çekişme olur diye.

İkincisi: (*Ve lâ tümâzihhu*) “Şaka da yapma!”

Şaka hiç yapılmaz değil. Peygamber Efendimiz şaka yapardı. “Ben şaka yaparım ama, yine doğru söylerim.” derdi. Yalana dayalı şaka yapmazdı. Biz latife diyoruz, yani şakanın latif olması gerektiğini ifade ediyoruz. Efendimiz bazen latife yapardı. Güzel latifeleri vardı. Biliyoruz, yapardı.

Ama fazla şaka yapmak, fazla takılmak ciddiyeti götürüyor, hürmeti kalmıyor. Bazen de şaka güzel yapılmazsa, birisiyle alay etmek, birisini üzme tarzında olursa, o zaman araları bozuluyor, günah oluyor.

Mesela, Peygamber Efendimiz'in zamanında sahabeden birisi uyuklamış. Silahını almışlar, saklamışlar. Şaka, besbelli. Peygamber Efendimiz diyor ki;

“—Şaka niyetiyle de olsa birisinin malını almayınız ve böyle üzücü şakalar yapmayınız.”

Kalkacak, “Benim silahım nerede?” diye üzülecek. Şaka böyle olmaz. Tatlı bir tarzda olabilir. Yani onun da hoşuna gidecek bir tarzda olabilir. Ama üzecek tarzda yapılması doğru olmuyor.

Şakayı fazla yapmanın uygun olmadığını Efendimiz'in bu tavsiyesinden anlıyoruz. “Aşırı şaka yapma!”

Üçüncü tavsiyesi: (*Ve lâ teidhu mev'ideten fetuhlifehû*) “Yapamayacağın bir şeyi ona vaad etme!”

Vaad ettin mi yerine getir. Yapamayacağın bir şeyi de yüksek perdeden, bol keseden vaad etme. Az konuş, öz konuş, yapabileceğin kadar konuş. Büyük laf söyleme. İleriye dönük çok

büyük vaadler verme. Vaad vermişsen, o vaadini de yerine getir.

Efendimiz'in bu üç tavsiyesini bu hadîs-i şerîfte görüyoruz. Bir daha söyleyelim:

“—Müslüman kardeşinle münakaşa etme. Münakaşayı uzatma, aşırı kavgaya dönüşen tarzda götürme. Mizah, şaka yapma ve ona yapamayacağın vaadde bulunma!” diye tavsiye etmiş.

b. Bırakılmayan İki Adet

İkinci hadîs-i şerîf. Ebû Hüreyre RA'ın rivayet ettiğine göre Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:²

شُعْبَتَانُ لَا تَتْرُكُهُمَا أُمَّتِي النَّيَّاحَةُ وَالطَّعْنُ فِي
الْأَنْسَابِ

(حل. عن أبي هريرة)

(*Şu'betânü lâ tetrükühümâ ümmetî*) “İki iş vardır ki bunlar iyi iş değildir. Ümmetim bunları bırakamayacaklar maalesef. Bunlara devam edecekler:

(*En-niyâhati*) Birisi; ölü arkasından ağlamak. Ağıt tazim etmek, yakma yakmak, ağlamak, sızlamak... Buna *niyâha* diyorlar Arapça'da. Bunu bırakmayacaklar.

(*Ve't-ta'nü fi'l-ensâb*) Birisi de, soyuna sopuna ta'n etmek.

“—Sen kimsin ya? Basit bir kimsenin çocuğusun. Falanca kabileden gelmişsin. Ben falancalardanım, filanca asil ailedenim.” diye neseple öğünüp, karşıdakinin nesebini küçük görüp, ona ta'n etmek.

Hatta sahâbe-i kirâmdan bir mübarek zât, Bilâl-i Habeşî Hazretlerine biraz sinirlenmiş. Haksız tabii.

² Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.143, no:395; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.608, no:42417.

“—Seni kara kadının oğlu seni!” demiş.

Bilâl-i Habeşî, Habeşî olduğundan, rengi esmer olduğundan “Seni kara kadının oğlu!” demiş. Bu haber Peygamber Efendimiz’e ulaşınca çağırıyor onu, diyor ki:

“—Sende cahiliyetten kalma bir âdet var. Sen onu anasından dolayı mı ayıpladın?”

İnsan anasını seçme yetkisine sahip değil ki. Bir anadan doğuyor işte, ne yapsın. Anası alınmaz, satılmaz; değişmez bir şey. Ne yapabilir? Bir şey yapamaz ki!

“—Sen onu anasından dolayı mı ayıpladın? Sende cahiliye devrinden kalma, o bâtil, müşrik âdetlerinden bir âdet var!” diye ikaz etmiş. O da Efendimiz’in böyle ikazı üzerine çok üzülmüş. Yaptığı işin hatalı olduğunu anlamış.

Soyuna ta’n etmek yok. Bir insanın meziyeti kendisinin ibadetindedir, takvâsındadır.

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ

(الحجرات: ۱۳)

(*Inne ekremeküm inda’llâhi etkâküm*) “Allah indinde en makbulünüz, takvâsı en yüksek olandır.” (Hucurat, 49/13)

Bir zencinin, bir kölenin çocuğu olur; bir hizmetçinin, bir esirin çocuğu olur; alim olur, ilim irfan öğrenir, ehl-i Kur’ân olur, ehl-i ilim olur, fâzıl olur, takvâ ehli insan olur. Vezirin oğlundan, paşanın oğlundan, paşa oğlu paşadan, sadrazam oğlu sadrazamdan, padişah

oğlu padişahtan Allah indinde daha makbul bir rütbeye çıkar. Soy önemli değil. Önemli olan takvâdır. İslâm bunu getirmiştir. Onun için bunun yapılmaması lazım.

Fakat bu iki huy insanların içine işlemiş. “Falanca ağanın oğlu, filanca asil sülaleden” diye her yerde itibar edilir. Her ülkede bu böyledir. İnsanoğlu bunu bırakamıyor.

Bir de ölünün arkasından sabretmeyi bilemiyor. Allah aldı. “Öldüren Allah, yaşatan Allah.” diyemiyor. Bağırış, çağırış, feryat figan, ağıt yakma, ah vah... Kimisi yüzünü yırtıyor. Kimisi göğsünü dövüyor.

İranlılar 10 Muharrem oldu mu kan revan içinde kalırlar. Merasimle zincirleri ellerine alırlar, hem birbirlerine vururlar hem kendilerine... Sırtlarını açarlar; sırtları kan... Korkunç bir manzara!

Ne oluyor ya? İslâm’da böyle şey yok! Muazzam şeyler yaparlar. İşkence hâline gelir. Bırakmaları lazım ama bırakamıyorlar.

Hakikaten de Peygamber SAS Hazretlerinin bu söyledikleri bu devire kadar gelmiş. Görüyoruz maalesef. Birisinin evinde, bir gidiyorsun, bakıyorsun, birisi vefat etmiş; kıyametler kopuyor. Girmeye utanıyorsun. Hoca olarak gördüğün manzaralardan, söylenen sözlerden üzülüyorsun.

c. Kavmiyetçilik Nedir?

Bugünkü konuşmamızın son hadis-i şerifi. Üçüncü hadis-i şerif... Hasîle bint-i Vâsilete’bni’l-Eska’

babasından işitmiş. Babası demiş ki:³

قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْعَصَبِيَّةُ قَالَ أَنْ تُعِينَ قَوْمَكَ
عَلَى الظُّلْمِ

(Kultü) “Ben Peygamber Efendimiz’e sordum: (Yâ rasûla’llah, me’l-asabiyyetü?) Yâ Rasûlallah, asabiyyet nedir?”

(Kàle) Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki: (En tuîne kavmeke ale’z-zulmi) “Zulmederlerken kavmine yardım etmendir.”

Bu ırkçılık çok kimsede vardır. Türk’te Türkçülük var, Kürt’te Kürtçülük var, Çerkes’te Çerkescilik var, Boşnak’ta Boşnakçılık var. Herkes güdüyor bunu, maalesef. Ama İslâm’da böyle değil. İslâm’da İslâm kardeşliği var. Müslüman müslümanın kardeşidir, hangi ırktan olursa olsun. Müslüman oldu mu kardeştir. Ve kardeşler arasında durum eşit olacak.

Peygamber Efendimiz’in zamanında, bir seferde, bir kuyu başında su alma verme meselesinden iki kişi itiştiler. Ashâb-ı kirâmın içinde çeşitli kabilelerden insanlar var. Bir kabilenin mensupları kendi adamlarını çağırıyor:

“—Ey filanca oğulları, gelin yardımımıza!” diye. Öbür taraf da:

---

³ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XIII, s.323, no:4454; Taberânî. *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XXII, s.98, no:236; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.X, s.234, no:20865; Hasîle bint-i Vâsilete’bni’l-Eska’ RA’dan. *Kenzü’l-Ummâl*, c.III, s.511, no:7664; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XIV, s.356, no:14479.

“—Ey falanca oğulları, gelin yardımımıza!” diye çağırırdı.

Neredeyse müslümanlar birbirlerine gireceklerdi; bu ırkçılıktan, kabile tarafı tutmaktan...

İki kişi sudan kavga etmiş. Su meselesinden. Kovayla alırken verirken veya başka bir sebepten. Sudan bir sebepten kavga etmiş. Ayırırısın, olur biter. Hangi kableden olursa olsun... Kadının huzuruna çıkarlar, hallederler.

“—Vay, bizim adamımızı bizim desteklememiz lazım!” deyip bu taraf bu tarafı tutarsa, öbür taraf da:

“—Ya bunların hepsi bana kalabalık geldiler. Neredesiniz, beni yalnız mı bırakacaksınız?” diye kendi kabilesini toplarsa, o zaman ne olur?

İrkçilik olur. Asabiye, kavmiyetçilik olur. Buna asabiye deniliyor, ırkçılık diye tercüme edebiliriz. Bu İslâm’da doğru değil.

İslâm’da ölçü, adalet kişiye göre değişmez. Kendi kabilesinden birisi olsa, başka kableden, düşman kabilelerinden kimseyle düşmanlığı olsa, o haklıysa haklıya “Haklısın!” denilecek. “Sen bizim kabledensin, sen haklısın!” denilemez. İslâm böyledir.

Onun için, birisi Peygamber Efendimiz’e sormuş ki:

“—Birisi benim kabilemden filanca arkadaşa zulmediyor. Ben onun yardımına koşsam yine ırkçılık sayılır mı?”

Sayılır. O zihniyetle gidersen ırkçılık olur.

Hemşehrilik de bir çeşit ırkçılık. Hemşehrilik, kabilecilik, bölgecilik... Diyanet'te Kızılcahamamcılık, Trabzonculuk... İlahiyatçılık, Kur'an kursculuk... Böyle bu çeşit ayrımların hepsi yanlış. Ölçü olacak, terazi olacak; ölçüye göre, adalete göre yapacaksın. Öyle memleket, kabile, ırk, şehir esasına göre değil...

Sivaslılar Kayserililer'e düşman, onlardan intikam alıyor. Öyle şey olur mu ya? Sivaslı da müslüman, Kayserili de müslüman... "Yok efendim şu olmuş da..." Öyle şey olmaz! Oluyor ama gayri İslâmî bir şey oluyor, Allah'ın sevmediği bir iş olmuş oluyor.

Onun için, bu gibi şeylerin karşısına çıkıyor İslâm. İslâm'da böyle şeylerin hepsi kalkmıştır. Cümle müslümanlar kardeştir. Zenci de olsa, Boşnak da olsa, Arap da olsa, Çerkes de olsa, Türk de olsa, Kürt de olsa...

Saddam çıktı: (*El-urûbe, el-urûbe...*) "Arap kavmiyetçiliği, Arap kavmiyetçiliği..." O da yanlış.

Falanca çıktı, Türkçülük yaptı. Yanlış! Falancalar hâlen Kürtçülük yapıyor. Yanlış! Yok öyle şey! Allah'ın rızasına uygun hareket etmek var. Hangi ırktan olursa olsun bütün müslümanlar kardeştir. Birbirini sevmesi lazım. Bu yapılmıyor. Başka başka sevgiler, başka başka duygularla insanlar birbirlerine bakıyorlar, davranıyorlar. Tabii o zaman Allah'ın rızasına uygun olmayan bir şey oluyor.

İnce bir mesele sormuş Peygamber Efendimiz'e:

“—Benim kabilemden zulme uğramış bir kardeş, ben onun yardımına koşsam; bu da ‘Vay sen bizim kabiledendin!’ diye oku, yayı, kılıcı aldı, yanına koştu. Bu da asabiyet midir, kavmiyet midir, ırkçılık mıdır?”

“—Evet, bu da ırkçılıktır.” diyor.

Yani öyle yapmayacak. Taraf tutmadan. Kabile kabile, grup grup ayrılmaya yönelik bir çalışma hâline getirilmeyecek iş.

İnce bir iş. Buna hepimiz dikkat etmemiz lazım. Kurtulmak zor. Ama İslâm âlemini parça parça parçalayan da budur.

Bizim arkadaşlardan Suud’da iş tutanlar, çalışanlar var:

“—Mısırlılar Mısırlılar’ı tutar.” diyor. İllallah yani.

“—Pakistanlılar Pakistanlılar’ı tutar.” diyor.

Olmaz. Müslüman müslümanın kardeşidir. Böyle şey olmaması lazım!

Memleketimizde evliyâullah vardır ama dünyanın her yerinde de yine evliyâ vardır. Bir arkadaş anlatıyordu:

“—Amerika’da kaldığım zaman bir Malezyalı çocukla aynı yurttta kaldık. Allahu a’lem, o evliyâullahtan bir kimseydi. Öyle acayip bir hayatı vardı ki... Muhakkak o rütbeli evliyâullahtan birisiydi.” diyor.

Hiç belli olmaz. Zenciden mi, Malezyalı’dan mı, Pakistanlı’dan mı çıkar; nerede, nasıl olacağı hiç belli olmaz.

Ben Singapur'da namaz vaktini bekliyorum, uçağa bineceğiz. Merkezde bir camide... Birisi yürüdü, kalktı, geldi, benim yanıma oturdu. Genç de birisi... Öyle meseleler konuştu ki... Yahu bu adam benim yanıma niye geldi? Bu meseleleri niye konuştu?

Her yerde Allah'ın iyi kulları vardır. Ama bizim ecdadımız Allah'ın dinine güzel, sımsıkı sarıldıklarından, Kur'an'a güzel hizmet ettiklerinden, Allah yolunda cihad ettiklerinden, çok mübarek insanlar yetişmiş. Allah bizi de o güzel, sevgili kullarından eylesin... O yoldan ayırmasın..

“—Sahih hadise göre, Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuş da ondan yapıyorsun evladım, bak aklına koyayım.” diye böyle öğretmemiz lazım.

Çok rivayetler var. Birkaç rivayet var, şimdi ben onların detayına girmek istemiyorum. Çeşitli rivayetler var. Her şeyi delilli öğrenmemiz lazım. Delilini de birisi sorduğu zaman, tatlı tatlı öğretebilecek, söyleyebilecek gibi yapmamız lazım. Çünkü böyle gördüm, böyle anladım.

Arabistan'a da gittim; bilmiyor adam. Biz onları Arap diye, Arapça'yı biliyor diye biliyor sanıyoruz; Kur'an'ı doğru okuyamıyor. Yanımda Kur'an okuyor. Üç defa düzelttim. Düzelttiğimi de anlamadı. Arapça kaidelerine aykırı okuyorlar. O hatayı yapan öyle bir talebeye bizim fakültede sınıf geçirtmeyiz. Arap kendisi, olmayacak hatayı yapıyor.

Bu devir öyle bir devir ki, kimsenin kimseye itimadı yok. Onun için diyeceksin ki:

“—Kur’ân-ı Kerîm’de şöyle buyuruluyor.”

Âyeti tıklar tıklar okuyacaksın.

“—Hadîs-i şerîfte böyle buyuruluyor.”

Beğenmiyor. Mesela hacı hanım başı örtülü, üç defa, beş defa hacca gitmiş; eli tesbihli, müslüman. Evlatlarını müslüman yetiştirmiş. Anasından babasından miras düşmüş. Mirasta Kur’ân-ı Kerîm diyor ki:

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ مِثْلِ حَظِّ
الأنثيين

(النساء: ١١)

(*Yûsîkümü’llàhu fî evlâdiküm, li’z-zekeri mislü hazzı’l- ünseyeyni*) [Allah size, çocuklarınız hakkında, erkeğe, kadının payının iki misli (miras vermenizi) emreder.] (Nisâ, 4/11) İslâm’da erkeğe kızın mirasının ikisi kadar fazla verilecek.

Mesela senin bir oğlun bir kızın olsa, mirası onlar arasında bölüştüreceğin zaman malını üçe böleceksin, ikisini erkeğe, birini kıza vereceksin. Yani erkeğinki bir misli fazla olacak.

“—Neden?”

“—Nedenini ya bilirim ya bilmem, Kur’an böyle söylüyor. Allah’ın emri bu.”

“—Namazı neden dört rekât kılıyoruz da altı kılmıyoruz?” “—Dört kılın!” demiş de ondan.

“—Akşam niye üç kılıyoruz pekiyi?”

“—Akşamı da üç kılın!” demiş de ondan. Bu kadar basit.

“—Sabahı niye iki kılıyoruz, vaktimiz geniş?”

“—Onu da iki kılın.” demiş, onun için.

Bunlar sorgulanmaz. Ama sebeplerini araştırıp insanın aklı güzelliklerini bulabilir, anlayabilir.

İslâm kadına çalışma mecburiyeti vermemiş, erkeğe vermiş. Evin parasını pulunu sen kazanacaksın; yiyeceğini, içeceğini, kirasını sen sağlayacaksın diye erkeğe yük yüklemiş. Kadın evlendiği yerde, kocası ona bakmaya mecbur. Bakmadığı zaman mahkemeye müracaat etse, İslâmî bir ülkede kadın çatır çatır hakkını alır. Kadı, mahkeme hükmüyle çatır çatır hakkını alır. Allah’ın emri böyle.

Babaları öldü, miras gelecek. Bu hacı kadın diyor ki:

“—Ben medenî kanuna göre taksim isterim. Eşit olacak. Erkeğe iki misli, bana onun yarısı kadar, ona razı gelmem!”

Allah’ın emrine razı gelmiyor. Güya hacı!

Benim rahmetli anam da, Allah rahmet eylesin, dedem vefat etti. İki tane dayım var, bir tane teyzem var. Dedemin iki kızı olmuş, iki erkek çocuğu olmuş. Annem en büyükleri. Allah cümle geçmişlerimize rahmet eylesin. Mekânları cennet olsun... Dayım geliyor, yalvarıyor. Biz küçüğüz, görüyoruz:

“—Ablacığım, senin yedi tane çocuğun var. Bunları yetiştirmek için para lazım. Gel şu mirası dörde eşit bölelim!”

“—İstemem. Allah’ın emri neyse o olacak.” diyor, rahmetli anam.

Anam öyle diyor. Muhtaç, çoluk çocuğu yetiştirmesi lazım.

Hepimiz küçüğüz, yırtık pabuçla geziyoruz, okula gidiyoruz. Anamız öyle diyor.

Öteki kadın da kaç defa hacca gitmiş:

“—Ben cumhuriyet taksimi isterim. Medenî kanuna göre taksim isterim.” diyor.

O zaman çok gelecek. Ayetteki hükme razı olamıyor. Olmaz.

Bizim Hocamız demişti ki;

“—Ya kaç tane kadın bir erkeğin birkaç kadın almasını hazmedebilir, razı gelebilir?”

Müsaade var, kaç tanesi razı gelir? Üstüne fazla vardın mı, fazla zorlayınca kadınların hepsi fıttırır gider. Ama Allah’ın emrine tâbi olmak lazım!

Bizim de bir meseleyi öğrendiğimiz zaman, esasını da öğrenmemiz lazım. “Es’ad Hoca söylemişti.” demek yetmiyor. Hatta, “Filanca kitapta okudum.” demek de yetmiyor. Hatta “Hadis-i şerifte okudum.” demek de yetmiyor. Bu sefer de diyor ki; “Hadisin sıhhati ne mâlum?” Hadisin sıhhatini soruyor. “O hadis sahih değildir.” diyor. “Ya sahih değilse?” diyor. Çeşitli laflar söylüyor. Onun için, öyle bilgili yetişmemiz lazım.

Düşünüyorum, insan bir kitabı yazdığı zaman kısa yazmalı, öz yazmalı. Ama kaynağı ile söylemeli. “Şu âyete göre şöyle, şu hadis-i şerife göre şöyle.” Sayfayı bitirmeli, fazla uzatmamalı.

İçeride *Büyük İslâm İlmihâli*'nin bir bahsine bakayım dedim. Vallahi ben yoruldum. Ben profesörüm, yoruldum. Öyle şeylerden bahsetmiş ki rahmetli Ömer Nasuhi Hocamız, cennet-mekân... O teferruattan ben yoruldum. Başkası hiç okuyamıyor. Büyük İslâm İlmihâli okunmuyor o zaman, kalıyor. Halbuki biraz özlü, kısaca yazsa; detayı ikinci bir kitaba yazsa... Mesela Ömer Nasuhi Bilmen Hoca'nın öyle 6-7 ciltlik eseri var; *Hukûk-u İslâmiyye ve Islahât-ı Fıkhiyye Kâmusu* diye muazzam bir eseri var. Orada her meseleyi işlemiş, cennet-mekân. Ama kısa yazmak lazım, çünkü herkesin vakti yok. Meseleyi kısaca öğrenip geçmek istiyor.

Birisi içkiyi almış eline, üzüm şarabı, kadehi almış eline: “—Yahu üzümü sıkıp, suyunu şıra olarak içiyor musunuz?” “—İçiyoruz.”

“—Peki, şıra helâl da, bu şarap niye haram oluyor?” demiş.

Tabii kâfirce bir soru. Bu söz küfre götürüyor, söyleyen kâfir oluyor, Allah saklasın.

Karşısındaki hoca da akıllıymış, demiş ki: “—Peki, karın sana helâl da, kızın niye haram?” Anında kesmiş atmış.

Birisi bir hocaya sormuş:

“–Şeytan ateşten yaratılmış da, Allah şeytani cehenneme atınca yaratıldığı şey, orada nasıl azap edecek?” demiş.

Hoca tarladan bir kesmik almış, o soruyu soran adamın kafasına bir tane patlatmış. Hani pulluk devirdiği zaman kurumuş toprak oluyor. O kesmikten kafasına bir patlatmış, kafası şişmiş, gözü morarmış. Kadı efendinin huzuruna gitmişler. Kadı efendi sormuş:

“–Sen bu adama niye vurdun?”

“–Soru sordu, cevap verdim.” demiş.

“–Nasıl cevap bu?” demiş.

“–Şeytan ateşten yaratıldı. Allah onu cehenneme atacakmış. Nasıl azap edecek?’ diye sordu. Ben de insan topraktan yaratıldı. Topraktan nasıl azap görülürmüş, onu anlatmak için kafasına bir tane patlattım.” demiş.

Çok güzel! İşte böyle misaller bulmak lazım.

Allah bize kâmil tevbe nasib etsin... Bundan sonra sevdiği kul olarak yaşamayı nasib etsin... Güzel işler yapmayı nasib etsin... Huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak, yüzü ak, alını açık varmayı nasib eylesin... Cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin... Mahşer günü bizim defterimizi açıp da, günahlarımızı ortaya saçıp da bizi mahşer halkına rezil etmesin Rabbü'l-âlemîn; Settaru'luyûb, Gaffâru'z-zünûb Rabbimiz...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

26. 05. 1991 - Avustralya

[Bütün GURBET SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü